

“ ...

Klasik yaklaşıma göre; devletin, bir hakkın ya da özgürlüğün korunması konusundaki tutumu, bu hakkın negatif statü hakları veya pozitif statü hakları olarak tasnif edilmesine göre iki türlüdür. Bunları, negatif yükümlülükler ve pozitif yükümlülükler olarak sıralamak da mümkündür. Negatif yükümlülük devlete, yasaların izin verdiği haller dışında hakka müdahale etmeme görevi yüklemektedir. Buna karşılık pozitif yükümlülükler, kişilerin haklardan etkin şekilde yararlanması için devletin bazı tedbirler almasını, bir başka ifadeyle aktif bir şekilde müdahale etmesini gerektirmektedir. Bu ayrım doğrultusunda klasik yaklaşıma göre mülkiyet hakkı da devletin müdahale etmemesi gereken negatif statü haklarından biridir. Devlet, kişilerin ve kurumların malvarlığında bulunan değerlere saygı göstermek, işlem ya da eylemleriyle bu değerlere zarar vermemek ve malikin mülkiyet hakkından kaynaklanan yetkilerine müdahale etmemek durumundadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün mülkiyet hakkını koruyan 1. maddesinde yer alan “Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır.” ibaresi de devletlere, kişilerin mal ve mülk dokunulmazlıklarına saygı gösterme ve hakka müdahale etmeme görevi yükler. Dolayısıyla, Sözleşme ile kurulan güvence sisteminde de devletin mülkiyet hakkının korunmasındaki temel rolünün negatif olması gerektiği söylenebilir.

“Mal ve mülk” kavramı ise; iç hukuktaki resmi tanımdan bağımsız olarak özerk bir anlama da sahiptir. Zira gayrimenkul ve menkul mal sahipliğinden başka örneğin hisse, telif hakları, kesinleşmiş tahkim kararları ve bir sözleşmeden doğan kiralama hakkına sahip olmak da AİHS'ne Ek 1 No'lu Ek Protokolün 1. maddesi anlamında “mal ve mülk”tür.

Anayasanın ‘Temel Haklar ve Ödevler’ başlıklı İkinci Kısımının ‘Kişinin Hakları ve Ödevleri’ başlıklı İkinci Bölümünün 35 inci maddesinde koruma altına alınan mülkiyet hakkı da, sadece taşınır ve taşınmazları değil, alacak hakları, fikri mülkiyet hakları, marka ve patent hakları gibi maddi bir varlığı olmayan hak ve alacakları da kapsamaktadır. Bu bağlamda, mülkiyet hakkının kapsamına iktisadi değer taşıyan bütün unsurlar girmektedir. Nitekim, Anayasa Mahkemesi 10.12.2001 tarihli ve E.2000/42, K.2001/361 sayılı kararında, 3417 sayılı Kanun uyarınca çalışanların aylık ve ücretinden kesilerek tasarrufu teşvik hesabına yatırılan tasarruf kesintisi ile işveren katkısından oluşan nemaların; 31.01.2008 tarih ve E.2004/81, K.2008/48 sayılı kararında, fikri ve sınai mülkiyet haklarının; 19.06.2008 tarihli ve E.2005/138, K.2008/124 sayılı kararında ise, alacak haklarının mülkiyet hakkının kapsamında olduğuna karar vermiştir.

Uluslararası açıdan bakıldığında; mülkiyet hakkını garanti altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 1 No'lu Protokolün 1. maddesi ise şu şekildedir:

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka harçların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez.”

Görüldüğü üzere, sözleşmeye göre mülkiyet hakkı mutlak olmayıp genel yarar amacına yönelik bazı sınırlamalara konu olabilecektir. Malikin, mülkünden fiili ya da resmi bir şekilde ve kalıcı olarak yoksun bırakılması söz konusu ise; mal ve mülkten yoksun bırakmanın gerçekleştiği kabul edilmektedir ki bu durumda hak bütünüyle ve hukuken yok olmaktadır. Bu konunun önemi dikkate alınarak söz konusu Protokolün 1. maddesinin 1. fıkrasının ikinci cümlesinde, mal ve mülkten yoksun bırakma açısından önemli şartlar ortaya konulmuştur. Buna göre mal ve mülkten yoksun bırakma söz konusu olacaksa kamu yararı sağlama amacı olmalı, müdahale kanun tarafından öngörülmeli ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak yapılmalıdır ve her üç şart birlikte yerine getirilmiş olmalıdır.

Mülkiyet hakkı, Anayasanın 35. maddesinde düzenlendiği haliyle de mutlak olmayıp kamu yararı amacına yönelik bazı sınırlamalara konu olabilmektedir. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlanma rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan sınırlama ölçütlerinden birisi de temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin hakkın özüne dokunmamasıdır. Söz konusu kanun hükmü ile mülkiyet hakkına yapılan müdahale hakkın özüne dokunma sınırını da aşarak, zaman kısıtı altına alınan hakkın özüne dokunma sınırını da aşarak, zaman kısıtı altına alınan hakkın belirlenen süre içerisinde kullanılmaması halinde ortadan kalkması sonucunu doğurmaktadır.

Ayrıca Anayasa'nın 35. maddesinde, herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu ve bu hakkın ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği hüküm altına alınmıştır. Görüldüğü üzere Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkının özel sınırlama sebebi olarak 'kamu yararı' gösterilmiştir. Söz konusu kanun hükmü ile mülkiyet hakkına getirilen zaman kısıtlaması sonucu oluşan hak kaybı ise kamu yararından ziyade idarenin yararını gözetir niteliktedir.

Mülkiyet hakkına bir tür zamanaşımı süresi getiren bu düzenleme hukukun genel ilkelerine de aykırıdır. Anayasa Mahkemesi'nin 10.4.2003 tarihli ve E.2002/112, K.2003/33 sayılı kararında da belirtildiği üzere "Hukukun evrensel ilkelerine saygı duymak hukuk devleti olmanın gereğidir. Hukukun genel ilkelerinden birisi de mülkiyet hakkının 'zamanötesi' niteliği, başka bir anlatımla mülkiyet hakkının zamanaşımına uğramamasıdır."

Bakılan uyumsuzluğa uygulanacak olan 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 13. maddesinin dördüncü fıkrası ile kaydileştirilmesine karar verilen sermaye piyasası araçlarının Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde teslim edilmesi gerektiği, kayden izlemeye başladığı tarihi izleyen yedinci yılın sonuna kadar teslim edilmeyen sermaye piyasası araçlarının Yatırımcı Tazmin Merkezine intikal edeceği, bundan sonra da bunlar üzerindeki sınırlı aynı hakların kendiliğinden hükümsüz sayılacağı ve Yatırımcı Tazmin Merkezine intikal etmesinden sonra üç ay içerisinde satılacağı belirtilerek sermaye piyasası araçlarından olan katılma paylarını bu süreler sonunda teslim edilmemesi halinde pay senetlerini elinde bulunduranlarla ilgili herhangi bir hak öngörülmediği anlaşılmaktadır.

Hamiline yazılı pay senetleri ile ilgili getirilen düzenleme ile pay senetlerinin kaydileştirilmesine karar verilmesinden sonra yedi yıllık sürede pay senetlerini teslim etmeyenlerin pay senetlerinin Yatırımcı Tazmin Merkezine intikalinden sonra satılacağı, bu sürenin sonunda pay senetlerinin mülkiyetini elinde bulunduranlarla ilgili herhangi bir düzenleme yapılmadığı, pay senedini belli bir bedel ödeyerek satın alan kişilerin öngörülen

sürenin sona ermesiyle pay senetleri üzerindeki mülkiyet hakkını bir nevi sona erdirmek olarak değerlendirilecektir.

Bu nedenle, yasada pay senetlerinin süresinde teslim edilmemesi halinde mülkiyet hakkı sahiplerinin pay senedi kapsamındaki haklarının korunması ve kişilerin ortaklık haklarının sona ermesinden sonra haklarının korunmasının nasıl yapılacağına açıkça saptanması gerekmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun ve insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargısal denetime açık olan devlet olup hukuk devletinin temel ilkelerinden birisi de "belirlilik ilkesi-hukuk güvenliği ilkesi"dir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması gereklidir. Bu ilke, aynı zamanda kanunun lafzına ilişkin tüm kuşku ve şüpheleri baştan engelleyen boşluksuz bir algılayışı ifade etmektedir.

Anayasa'nın "Yasama yetkisi" başlıklı 7. maddesinde ise, "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez." hükmüne yer verilmiştir. Dolayısıyla yasanın ilgili konuya ilişkin temel ilkeleri belirtmesi, idarenin yasallığı ilkesi gereğince idarenin hareket alanının çerçevesini çizmesi; sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı idarenin düzenleme yetkisine bırakmaması gerekmektedir.

SONUÇ VE İSTEM

Yukarıda açıklanan nedenlerle, Anayasanın 152. maddesinin birinci fıkrası ile 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 40. maddesi uyarınca, bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu davada uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda tarafların bu konudaki iddia ve savunmalarını ve kendisini bu kaniya götüren görüşünü açıklayan kararı ile Anayasa Mahkemesine başvurması öngörüldüğünden ve bakılan davada uygulanacak olan;

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun "Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi" başlıklı 13. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "Kaydileştirilmesine karar verilen sermaye piyasası araçlarının Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde teslimi zorunludur. Teslim edilen sermaye piyasası araçları kendiliğinden hükümsüz hâle gelir. Teslim edilmeyen sermaye piyasası araçları ise kaydileştirilme kararından sonra borsada işlem göremez, aracı kurumlarca bu sermaye piyasası araçlarının alım satımına aracılık edilemez ve katılma belgelerinin geri alımı yapılamaz. Kayden izlenmeye başladığı tarihi izleyen yedinci yılın sonuna kadar teslim edilmeyen sermaye piyasası araçları YTM'ye intikal eder. Bunların üzerindeki sınırlı aynı haklar kendiliğinden sona ermiş sayılır. Bunlar YTM'nin hesabına geçmesinden itibaren üç ay içinde satılır." hükmünün,

Anayasanın 2. ve 35. maddelerine aykırı olduğu kanaatine varıldığından, anılan düzenlemelerin iptali istemiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, dava dosyasının onaylı bir örneği ile iş bu kararın aslının Anayasa Mahkemesine gönderilmesine,

Esas Sayısı : 2015/29

Karar Sayısı : 2015/95

Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar 5 ay süreyle davanın geri bırakılmasına, bu süre içerisinde Anayasa Mahkemesince bir karar verilmemesi halinde, mevcut mevzuat hükümleri ile dosyadaki bilgi ve belgelere göre davanın görülmesine, kararın bir örneğinin taraflara tebliğine, 20/01/2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”